

KÖZÖS KINCSTÁRUNK A BIBLIA

Katolikus Pedagógiai Szervezési és
Továbbképzési Intézet

Budapest, 2009

„A Biblia Isten szava,
Bibliából Isten szól hozzánk”

Készült a Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet Vallásos és erkölcsi neveléssel foglalkozó munkacsoportjának közreműködésével.

Szerkesztő:

Szerepi Imréné munkacsoport vezető

TARTALOM

Előszó és ajánlás.....	7
Gárdonyi Géza: Írás a Bibliába	9
A Biblia	10
Az ószövetségi Szentírás értelmezésének szempontjai	13
Az újszövetségi könyvek.....	17
Hogyan használhatjuk magunk és mások lelki üdvösségére a Bibliát?.....	19
A Biblia jelentősége a hittanulók életében	33
Megfontolásra szánt tapasztalatok.....	38
Felhasznált és javasolt irodalom.....	41

Előszó és ajánlás

„A Biblia Isten szava, Bibliából Isten szól hozzánk!”

Így szól az a dalocska, ami nagyon jól megfogalmazza a gyermekek számára a Biblia, a Szentírás mibenlétét.

Most nem is a gyerekek miatt foglalkozunk a Bibliával, hanem mi magunk, pedagógusok érezzük szükségét annak, hogy ne csak a Szentírás forgatása, egy-egy rész elolvasása és a lelki töltekezés, az olvasottakról való elmélkedés jelentse Isten írásos üzenetével való kapcsolatunkat.

Szükséges, hogy a Könyvek könyvét úgy ismerjük, mint útmutatót, segítőt, hogy életünk és hivatásunk betöltésében még inkább segítségünkre legyen.

Ehhez azonban jó, ha felelevenítjük ismereteinket a Bibliáról, és jó, ha vannak olyan ismereteink is, amelyek segítségével biztosan megtaláljuk a támaszt a Szentírásban életünk egy-egy helyzetében.

Ilyen megfontolásból foglalkoztunk a 2008/2009-es nevelési évben a Szentírással, olyan neves előadók segítségével, mint dr. Székely János püspök úr; Vágvölgyi Éva, a Bibliatársaság munkatársa; Kondás Sándorné óvodavezető, akinek szívügye volt a Biblia évének méltó megélése és Fekete Zoltán bábművész, aki egy-egy bibliai történet feldolgozásával nézőközönségét az erkölcsi értékek befogadására teszi fogékonyá.

Megköszönöm a KPSZTI-nek, hogy lehetőségünk volt a munkacsoport működésére. Köszönöm a Vallásos és erkölcsi neveléssel foglalkozó munkacsoport tagjainak lelkes érdeklődését és tevékeny gyűjtőmunkáját, a témában való elmélyülést. Hálás vagyok Sebők Sándor főtí plébánosnak, aki segített a kiadvány elkészítésében.

Bízom benne, hogy megjelenő kiadványunk elindítja a Tisztelt Olvasót a Bibliának, mint közös kincstárunknak mélyebb megismerésében.

Budapest, 2009. augusztus

Szerepi Imréné munkacsoport vezető

Gárdonyi Géza: Írás a Bibliába

– Az Újszövetség Könyve elé –

Ez a könyv a könyvek könyve,
Szegény ember drágagyöngye.

Égi harmat lankadtaknak,
Világosság földi vaknak.

Bölcsességnek arany útja:

Boldog, aki rátalál!

Szomjas lelkek forrás-kútja,

Hol pohárral Krisztus áll.

Ez a könyv az örök törvény,

Királyon lánc, rabon napfény,

Tévelygőnek hívó harang,

Roskadónak testvéri hang.

Elhagyottnak galambbúgás,

Viharvertnek ereszet,

Haldoklónak anyalság:

„Ne félj: fogd a kezemet”

Gyermeknek is: „Mily szép rege”,

Bölcsnek: „Rejtelmek tengere!”

Fal, – s túl rajta élő hangok,

Köd, s benn zengő hárfák, lantok.

Templomok közt legszebb templom:

Csak megnyitom s benn vagyok.

Ablakán a Paradicsom

Rózsáira láthatok.

Minden fakul, minden romlik,

Márványvár is összeomlik.

Bíborleplek ronggyá málnak,

Dicsőségek füstbe szállnak.

Csak ez a könyv nem tér porba,

Mintha volna élő lelke!...

Ez a könyv a Mózes bokra:

Isten szíve dobog benne.

A Biblia

Az elmúlt évben a Biblia éve kapcsán a Biblia gyakorlati alkalmazásával foglalkoztunk. Erről szóltak a különböző előadások. Ebben az összefoglaló írásban elsősorban azt szeretnénk megfogalmazni, hogyan tudjuk a Bibliát, mint közös kincsünket, a kereszténység közös kincsét a magunk és a ránk bízottak lelki hasznára fordítani.

Mielőtt a gyakorlati szempontokra rátérnénk, néhány szót fontosnak érzünk elmondani magáról a Bibliáról. Nem a tudományos alaposság igényével, inkább olyan szempontból, hogy mit jelent számunkra ez a könyv.

A Biblia többes számú szó, gyűjtőfogalom. Jelentése: könyvek. Amint a jelentésből is kitűnik, több könyvet foglal magába. A keresztények alapvetően két részre osztják a könyveket a keletkezésük ideje és mondanivalója szerint. A Jézus Krisztus előtt írt könyveket, amelyek a zsidóság szent könyvei, ószövetségi könyveknek nevezzük, a Jézus Krisztus halála és feltámadása után írt könyveket pedig újszövetségi könyveknek. Az Ószövetséghez tartozó könyvekben a zsidó nép hitének írásbeli lecsapódása található, az Újszövetség könyvei pedig az ősegyház, Isten újszövetségi népe hitvallását tartalmazzák.

A Bibliát Gárdonyi Géza a Könyvek könyvének nevezi. És valóban az, hiszen minden olyan lényeges szempontot magába foglal, amire az embernek az életében szüksége van. Sokan fogalmazzák úgy, hogy a Biblia az Isten szerelmes levele az emberhez. Ez valóban így van, hiszen, ha az ember szeret valakit, akkor a levelezésében és bármiféle kapcsolatteremtésében azt mondja el, amit a legfontosabbnak tart, és ami a kettejük kapcsolatának leginkább használ, ami kettejük kapcsolatát legjobban elmélyítheti.

Ha valaki olvasni szeretne, rengeteg lehetősége van. A könyvpiacon óriási a kínálat. Értékes és kevésbé értékes könyvek százai között válogathat. Vannak ezek között nagyon sikeres írások is, ám egyik sem marad fenn. Egy sincs, amit olyan régen olvasnának, mint a Bibliát. A Biblia minden időben aktuális, örökre fennmaradó írás. Lelki és szellemi életünk legfontosabb táplálója.

Isten Lelke teszi élővé minden korban, ám olvasójától élő Istenkapcsolatot igényel.

Az ember, amióta létezik, a lelke mélyén érzi, hogy szüksége van Istenre, keresi az Istent. Szent Ágoston írja, hogy az ember természetszerűleg keresztény. Éppen ezért a lelkébe van oltva az Isten utáni vágyódás. Azonban ez az istenkeresés, ha csak az ember erején múlik, nem mindig jár kellő sikerrel. Nagyon sok félreértés, zsákutca látható az emberiség történelmében. Nem igazán úgy ismerik fel az Istent, amint Ő van (gondoljunk például a többistenhitre), vagy pedig az Istennel való kapcsolattartás módját nem ismerik föl helyesen. Hiszen a nem megfelelő istenkép miatt nem tudják megfelelőképpen a kapcsolatot sem építeni. (Gondoljunk az állatáldozatokra, vagy különösképpen az emberáldozatokra!)

Isten segítségére sietett az embernek, már Jézus Krisztus előtt is. Kiválasztott egy népet, és azon belül embereket, akik az Ő üzenetét közvetítették. Ez a közvetítés nagyon sokáig szóban történt, később azután leírták. Így jött létre a Krisztus előtti évszázadokban az ószövetségi Szentírás. Az ószövetségi Szentírás azonban nem csupán az Isten írásba foglalt üzenete, hanem – amint már fentebb említettük –, egyben a választott nép hitvallásának a megfogalmazása is Istenről, az Isten-ember és az ember-ember kapcsolatáról.

Az Ószövetség könyvei mintegy ezer év „termései”. Vannak Dávid királynak tulajdonított zsoltárok (Dávidot Kr. e. 1000-ben koronázták királlyá), a Makkabeus könyvek pedig Kr. e. 100 táján születtek. Sőt, a legrégebbi ószövetségi írás valószínűleg a Bírák könyvében Debora győzelmi éneke, a Kr. e. 12. századból.

Az ószövetségi könyvek számának megállapítása különböző lehet. Kánoni könyveknek azokat a könyveket nevezzük, amelyekről az Egyház elismeri, hogy sugalmazottak, így hit és erkölcs dolgában irányadók.

Az Ószövetség könyvei közül a katolikus egyház és néhány keleti ortodox egyház hosszabb kánont fogad el 45 könyvvel (ha a Jeremiás könyvét és a Sirmak könyvét egynek vesszük, egyébként 46). A protestánsok rövidebb kánont fogadnak el, 39 könyvvel. (A zsidók és nyomukban a protestánsok nem fogadják el kánoninak a következő könyveket: Tóbiás könyve, Judit könyve, a Makkabeusok két könyve, Bölcsesség könyve, Sírak fiának könyve, Báruk könyve.)

A fenti 7 könyv később lett a zsidó kánon része. A protestánsok ezeket nem fogadták el sugalmazottnak.

Az Ószövetségi Szentírás felosztása:

Évszázadok során három csoportra osztották az Ószövetség könyveit:

- A Törvény – Mózes öt könyve (TÓRA=tanítás, utasítás)
- A próféták írásai
- Írások

Szokás más felosztást is tenni:

- Történeti könyvek
- Oktató könyvek, vagy bölcsességi irodalom (Jób könyve, Zsoltárok, Példabeszédek könyve, Prédikátor könyve, Énekek éneke, Bölcsesség könyve, Jézus, Sirák fiának könyve)
- Prófétai könyvek

Az ószövetségi Szentírás értelmezésének szempontjai:

Két szempontot mindenképpen figyelembe kell vennünk.

Az egyik szempont az, hogy a Szentírásnak ez a része nagyon régen készült. Amint láttuk, a legrégebbi írások hozzánk képest háromezer évesek, az írások nagy része is legalább 2500 éves, és a legfiatalabb írások is 2100 évesek.

Hitünk szerint a Szentírásnak két szerzője van: Isten és az ember. Az Isten sugalmaz, az ember pedig leírja, egybeszerkeszti a sugalmazott anyagot. Isten a sugalmazásnál csak arra ügyel, hogy amit közölni akar, az eljusson az emberhez. Azt nem irányítja, hogy hogyan írja le a szerző az üzenetet: meghagyja szabadságát. Ezért az íráson nyomot hagy a szerző műveltsége, szókincse, kulturális és civilizációs szintje, természettudományos ismeretei stb.

Ezért a Szentírásban soha ne keressünk természet-tudományos igazságokat, hiszen a mondanivaló hitbeli, illetve erkölcsi. Ezt a hitbeli, erkölcsi mondanivalót a maga eszközeivel fejezi ki a szerző. Nem lenne igazságos a mai világlátással, ismeretekkel összevetni az akkorit, vagy éppen számon kérni a szerzőtől. (Például: a geocentrikus világméretet ismeri és használja a világ teremtésének leírásánál.)

A másik szempont, amit figyelembe kell vennünk az, hogy a Szentírás keleten készült. A keleti ember alapvetően másként közelíti meg a valóságot, másként közli az igazságot, mint a nyugati. A nyugati gondolkodás és igazság-közlés tényszerű, ítéletekre épülő. A keleti ember képekben gondolkodik és beszél. Szereti a hasonlatokat, metaforákat, tanító elbeszéléseket, meséket. Számára az azokban rejlő és megfogalmazott igazság a döntő, nem pedig a szószerinti értelem. Ezeket a jegyeket elsősorban az Ószövetség viseli magán.

Ha kezünkbe veszünk egy könyvet, akkor akár tudatosan, akár ösztönösen megállapítjuk, hogy milyen irodalmi műfajhoz tartozik. Egészen másként értelmezzük egy történelmi regényt, mint egy történelmi dokumentumgyűjteményt. Tudjuk, hogy a ballada, vagy az eposz milyen eszközökkel dolgozik, mit kell belőle szó szerint vennünk, és mi az, ami arra szolgál, hogy kiemelje a mondanivalót.

A Szentírás értelmezésénél is figyelembe kell vennünk, hogy a szerző mit akart kifejezni, és azt is, hogy mondanivalójának közléséhez milyen irodalmi műfajt választott.

Az ószövetségi Szentírásban különböző műfajhoz tartozó írások találhatók.

A történeti könyvekben találunk egészen pontos helymegjelöléseket, amelyeket az ásatások és a történelemtudomány igazol. Ugyanakkor olyan leírások is vannak, amelyek az eseményeket kiszínezik, az ellenség erejét fölnagyítják, hogy Isten ereje, népét védelmező és segítő szeretete jobban megmutatkozzon. Nagyon találó a megállapítás: Az Ószövetség nem népszerűen megírt történelem, hanem képszerűen megírt hitvallás.

Sajátos műfaj a családfa, amelyről lehet tudni, hogy nem szabad szó szerint venni, hanem annak „igazolására” szolgál, hogy a család, az egyén az Istenhez, a választott néphez tartozik. (Ilyen családfa található az Újszövetségben is, amikor a Máté evangéliumban a szerző azt akarja igazolni, hogy Jézus a megígért messiás: 3x14 nevet hoz Máté, mert a DÁVID mássalhangzóinak számértéke 14. Jézus Dávid családjából származik.)

A keleti ember szeret mesélni. A nagy igazságokat sokszor mesében mondja el (paradicsomi történet). Ezt a műfajt mi is használjuk. Gondoljunk a gyermekeknek vagy felnőtteknek szóló meséink tanításaira (pl. Kis herceg).

Tanító jellegű elbeszéléseket, történeteket is találunk, amelyeknek szintén a mondanivalója a lényeges (Jónás könyve, Jób könyve, Rút könyve, Eszter könyve).

Az Énekek éneke tulajdonképpen lakodalmi ének lehetett valaha, de bekerült a Szentírásba, mert az elkötelezett, szerelmes férfi-nő kapcsolat a legjobb példa az Isten és a nép, illetve az Isten és az ember kapcsolatára. (Egészen naturális részletei miatt a zsidók csak harminc éves kor fölött olvashatták.)

Csodálatosan gazdag a bölcs mondások gyűjteménye, amelyben vannak pesszimista, szélsőséges megfogalmazások is. (Példabeszédek könyve, Bölcsesség könyve, Prédikátor könyve, Jézus Sirák fiának könyve.) Ugyanakkor máig is érvényes erkölcsi mérce, modell is megtalálható benne, például a derék asszony dicsérete, a szülő gyermek kapcsolatáról, barátságáról, szenvedélyek veszélyeiről stb (Péld 31,10–13; 19–20; 30–31; Sir 26,1–4; 16–21).

A Zsoltárok könyve énekelt, recitált imádságok gyűjteménye, amelyeket főként a templomi liturgiában használtak.

A Makkabeusok könyvében nagyon sok pontos történelmi adat található. A szerző sokféle dokumentumot, hivatalos leveleket, pogány forrásokat is használt, műve hitelesnek tekinthető. De célja mégsem a pontos eseményleírás, hanem annak bemutatása, hogy a Makkabeusok harca során Isten működött a történelemben, ő szabadította meg népét. Ugyanakkor a könyv tanúskodik a zsidóság túlvilág-hitéről, sőt a föltámadásról is (2Mak 7,9). Az élők feladata pedig az, hogy imádkozzanak a megholtakért, hogy feloldozást nyerjenek bűneiktől (2Mak 12,39–45).

Az ószövetségi Szentírás számunkra nagyon jelentős, hiszen előkészítette Jézus eljövételét. A Katolikus Egyház Katekizmusa így ír erről: „Isten Fiának földre jövele oly mérhetetlenül nagy esemény, hogy Isten évszázadokon át akarta azt előkészíteni. Ő maga mindent – a »korábbi szövetség« szertartásait és áldozatait, előképeit és szimbólumait – Krisztusra irányít: Őt hirdeti az Izraelben egymást követő próféták ajka által. Egyébként a pogányok szívében homályos várakozást ébreszt ezen eljövétel iránt.”¹

Jézusban ismertük meg leginkább az Istent. Szent Pál apostol írja is a Tituszhoz írt levélben, hogy benne jelent meg a láthatatlan Isten, Istenünk jósága és emberszeretete (Tit 3,4). Jézusban és Jézus által ismerhetjük meg az Istent. Ő maga mondta Fülöpnek az utolsó vacsorán: „Aki engem lát, látja az Atyát is.” (Jn 14,9) Jézus tanításából ismerhetjük meg, hogy mit gondol az Isten az emberről, milyen legyen az ember és az Isten, illetve az ember és az ember kapcsolata.

Összefoglalóan mondhatjuk tehát, hogy az ószövetségi könyvek jelentősége elsősorban Jézus Krisztus megjelenésének előkészítésében áll. Nagyon sok tanítást tartalmaznak, amelyek ma is megállják a helyüket. Jézus azt mondta, hogy nem megszüntetni jött az Ószövetséget, hanem beteljesíteni.

„A keresztyének tehát az Ószövetséget a meghalt és föltámadott Krisztus fényénél olvassák. Ez az előképi olvasás mutatja meg az Ószövetség kimeríthetetlen tartalmát, de nem kell megfélemedezni arról, hogy az Ószövetségnek megvan a maga saját

¹ A Katolikus Egyház Katekizmusa 522. o., Szent István Társulat Budapest, 2002.

kinyilatkoztatás-értéke, amit maga az Úr is elismert. Egyébként az Újszövetséget is az Ószövetség fényénél kell olvasni. Az őskeresztény katekézis állandóan visszanyúlt hozzá. Egy régi mondás szerint az Újszövetség az Ószövetségben van elrejtve, az Ószövetség az Újszövetségben tárul föl: így valósul meg, hogy »*in Vetere Novum lateat, et in Novo Vetus pateat*« (az Óban az Új rejtőzik, és az Újban az Ó föltárul)»²

² A Katolikus Egyház Katekizmusa 129. o.

Az újszövetségi könyvek

Az újszövetségi könyvek keletkezésének részleteivel nagyon bőséges irodalom foglalkozik. Éppen ezért most nem térünk ki a részletekre, csak a könyvek keletkezésének mikéntjéről szólunk néhány szót, és arról, hogy mikor jöttek létre, mert így lehetnek nagy segítségünkre hitünk megerősítésében.

Menjünk vissza időben egészen az első pünkösdig, amely kb. Kr. u. 30 táján lehetett. (Mint tudjuk, Jézus születésének évét eredetileg rosszul határozták meg, és a későbbi számítások szerint 4 vagy 6 évvel korábban született.) Az apostolok, Jézus legszűkebb baráti és tanítványi köre három éven át hallgatták Jézust, és ami még fontosabb, élvezték egyéniségének formáló hatását. Fokozatosan bontakozott ki előttük Jézus személyének titka, küldetésének lényege. A három év azonban nem volt elegendő, hogy az igazi Krisztus-kép kialakuljon bennük. Számukra a föltámadás, a húsvét volt az első igazán jelentős állomás, amikor rádöbbsentek arra, hogy Jézus több mint ember: Isten. Ez az élmény egyelőre azonban csak az övék volt; arra még nem voltak alkalmasak, hogy másokkal is megosszák ezt a felismerést és örömhírt. Érdekes módon, Jézus küldetése nem lett egészen világos számukra, még a húsvét fényében sem. A mennybemenetelkor még mindig kísérti őket az eltorzult messiási eszme: „Uram, tehát mostanában állítod helyre Izrael országát?” (ApCsel 1,6) Jézus nem magyarázkodik részletesen, hanem a megígért Szentlélekre hivatkozik, aki majd segíti őket abban, hogy tanúságot tegyenek róla, egészen a föld végső határáig (ApCsel 1,8).

Az igazi fordulópont a pünkösdi esemény volt (ApCsel 2,1–41). A Szentlélek eljövetele után az addig félénk apostoloknak azonnal volt mondanivalójuk a házuk előtt összegyűlt tömeg számára. Teljesen kicserélődtek: a Szentlélek alkalmassá tette őket a tanúságtételre. Roppant érdekes és figyelemre méltó, hogy amikor Szent Péter apostol Jézus keresztre feszítéséről és feltámadásáról beszél, a jeruzsálemi, az ország és a világ különböző részéről összegyűlt zsidóknak, akkor a helybeliek nem megcáfolni igyekeztek őt hazugnak mondva, hanem: „Ennek hallatára fájdalom járta át a szívüket. Mit tegyünk hát, testvérek? – fordultak Péterhez és a többi apostolhoz. Tartsatok bűnbánatot, felelte Péter, és keresztelkedjék meg mindegyiktek Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára!”

(ApCsel 2,37) Erre háromezer ember megkeresztelkedet. Ekkor született meg az Egyház, és indult el hódító útjára.

A modell később is ez volt: a tanítás létrehozta a közösséget, és a közösség újabb tanítókat küldött útra. Így két évtized alatt – a jeruzsálemi és a palesztinai üldözések következtében – már a Római Birodalom nagy részében és Rómában is voltak keresztény közösségek. Ezeknek a közösségeknek egységes hitük volt, hiszen vagy közvetlenül az apostoloktól, vagy azok tanítványaitól kapták azt.

A Szentírás könyveinek megszületése gyakorlati szükség eredménye volt. Az apostolok nem maradtak végleg az általuk létrehozott közösségekben, hanem egy idő után továbbindultak. Az idővel felmerült kérdések megválaszolása sokszor csak levélben volt lehetséges. Így született meg Szent Pál korintusiakhoz írt első levele 55-56 táján, és ezután a többi, amelyeket a szerzők vagy egy egyházköztségnek, vagy magánszemélynek, vagy egy egész egyháztartománynak írtak.

Gyakorlatilag a szükség hozta létre az Evangéliumokat is. A később jövőknek akarták írásban is rögzíteni a Jézusban való hit összetevőit, lényeges elemeit, de főként azt a hit-élményt, amit a Jézussal való találkozás jelentett. Jól látszik ez Lukács evangéliumának bevezető szavaiból, amelyet a szerző – aki maga is „később jött” – Teofilhoz, egy előkelő római keresztényhez intéz (Lk 1,1–4).

A Biblia könyveit sugalmazott könyveknek nevezzük, ami azt jelenti, hogy Isten arra indította a szent szerzőt – sokszor a szerző tudta nélkül is –, hogy mindazt leírja, amit közölni akar az emberrel.

A Jézus előtti írások hitelességét, sugalmazott voltát a zsidó nép hit-érzéke döntötte el. Ezeket a könyveket vette később át a kereszténység is. A Jézus után írt könyvek hitelességét pedig az ősegyház hagyománya határozta meg és döntötte el. Úgy is lehet mondani, hogy az Ószövetség a választott nép hitének írásbeli lecsapódása, az Újszövetség pedig az ősegyház hitének írásbeli lecsapódása, kikristályosodása.

Az Egyház mindenkor úgy tisztelte a Szentírást, mint az Ige megtestesülését. Vallja, hogy rajta keresztül az Isten szól az emberekhez, Ő a kezdeményező. A Szentíráson keresztül szól hozzánk, feltárja és megismerteti velünk legrejtettebb gondolatunkat, töprengéseinket, aggodalmainkra választ ad. Eloszlatja

félelmeinket, bátorít, vigasztal, megnyugvást ad, útmutatással, tanáccsal lát el.

Isten szava mindennapjainkban megtapasztalt tény, nem kiváltság, hanem átadandó üzenet.

A Szentírás olvasása, értelmezése állásfoglalásra készítet mindenkit: mellette döntök-e, vagy marad az életem a régi...

Isten üzenetét nap mint nap olvassuk. Lelki életünk mindennapi tápláléka a Biblia (Mt 4,4). Ahogy az elfogyasztott ételt szervezetünk beépíti a testünkbe, úgy Isten Igéjét is befogadjuk, és engedjük, hogy az lelki életünk része legyen.

Szervezetünk csak azt az ételt tudja megfelelően feldolgozni és beépíteni, amit megfelelően megrágtunk és így előkészítettük az emésztésre. Az Isten Igéje sem jelent igazi tápértéket annak, aki csak arra képes, hogy gyorsan elolvasson belőle valamit és már be is csukja és rohan tovább. Az ilyen ember nagyon keveset fog megemészteni belőle, az olvasottakból nagyon kevés fog beépülni az életébe.

Ezek után kérdezheti valaki; mi van akkor, ha nem érzünk éhséget és kívánságot az Isten Igéjével való táplálkozáshoz? Ha ez az érzés csak egy átmeneti megnyilatkozás, csak részleges tartózkodást jelent, akkor legfeljebb csak valamilyen hiánybetegség fog kialakulni az így érző ember lelki életében. Mert táplálkozik ugyan, de nem eleget, és nem megfelelő minőségű lelki ételt. Az ilyen élet következményeként az egészséges lelki élethez szükséges alapvető tápanyagok és vitaminok kifognak a lelkéből, és ettől lelkileg beteggé válik. Ha viszont egyáltalán nem akar Isten Igéjével táplálkozni, ez már egy súlyosabb lelki betegség következményeként és tüneteként jelentkezik. Mivel a törvényszerűségek hasonlóan a fizikai életben megfigyelt táplálkozási problémákhoz, azért az ilyen esetekben is ugyanazt kell mondanunk a betegnek, mint amit egy fizikai beteg étvágytalansága esetén szoktunk tanácsolni.

Lehet, hogy betegünk azt mondja, most nem érzem jól magam, most nem kívánok semmilyen ételt. Ha ezt csak egyszer mondja, akkor mindenki napirendre térhet fölötte, de ha rendszeresen teszi ezt, akkor úgy az orvosok, mint a család tagjai arra biztatják, hogy valamennyit mégis muszáj enni egészségének visszanyerése érdekében. Az ilyen esetekben a beteg csak nagy ímmel-ámmal fogja elfogyasztani a felkínált ételt, és talán még a következő néhány alkalommal is, de egy idő után mégis azt fogja érezni, hogy

tulajdonképpen már jól is esett neki. Innen pedig már nagyon rövid az út oda, hogy maga a beteg mondja a család tagjainak, legközelebb mit hozzanak neki, mert azt már nagyon kívánja. Így működik ez a lelki táplálkozásunk vonatkozásában is. Ha valaki nem érzi az Isten Igéje utáni éhséget, annak mi, akik tapasztalatból tudjuk, mit jelent Isten Igéjével táplálkozni, ugyanazt fogjuk mondani, mint amit a fizikai betegnek mondanánk. A pillanatnyi érzéseid ellenére mégis élj velem, és meglátod, hogy egy idő után már élvezni fogod, sőt kívánni. Ha aztán később valamilyen okból kihagysz alkalmakat, akkor feltámad az éhségérzeted utána, és rádöbbenysz, hogy már nem tudsz nélküle élni. Ezért mondja Jézus azt az evangéliumban: „Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot: majd kielégítik őket” (Mt 5,6).

A hívő ember tehát úgy olvassa a Biblia mindkét részét, mint Isten üzenetét. Próbálja saját élethelyzetére alkalmazni, igyekszik megtalálni benne azokat az üzeneteket, amelyek őrá vonatkoznak. Tehát zsinórmértéke lehet, és kell, hogy legyen a hívő ember életének a Biblia tanítása. Megjegyezzük, és ez speciálisan katolikus tanítás, hogy nem csak a Biblia tartalmazza keresztény életünk szempontjait, zsinórmértékét, hanem a szent hagyomány is. A katolikus tanítás szerint ez a két forrás áll rendelkezésünkre a hitünk kialakítására, ebből a két forrásból ered a mi hitünk, az Egyház hite.

Nagyon sok kérdésre találunk választ a Bibliában, más szóval a Szentírásban, akár az ószövetségi, akár az újszövetségi részben.

Választ ad a Szentírás az Isten és az ember kapcsolatára. Nagyon fontos átgondolnunk azt, hogy hol van az ember helye a világban? A Biblia egyértelműen tanítja, hogy az ember Isten teremtménye, az embernek oda kell figyelnie az Istenre. Ezt találjuk az ember teremtéstörténetében (Ter 1,26–27), de a prófétáknál is vannak erre utalások: „Jaj annak, aki perbe száll formálójával! Noha cserép a föld cserepei közt. Vajon mondhatja-e formálójának az agyag: mit csinálsz?” (Iz 45,9) „Vajon nem tehetek-e én is úgy veletek, Izrael háza, mint ahogyan a fazekas cselekszik, – úgymond az Úr. »Íme, amilyen az agyag a fazekas kezében, olyanok vagytok ti az én kezemben, Izrael háza.«” (Jer 18,6) Jézus pedig – aki valóságos Isten és valóságos ember – azt mondja önmagáról, hogy az ő eledele az, hogy a mennyei Atya akaratát teljesítse (Jn 4, 34), ezzel mintát és példát ad minden ember számára.

Ebben a nagyon furcsa gondolkodású világban, ahol az ember önmagát teszi az élet értelmévé és középpontjává, nagyon lényeges eligazítást kap a hívő ember arról, hogy ő teremtmény és Isten tenyerén él, Istenből és Istenben kell élnie, mert a saját életét nem tudja irányítani, kézben tartani teljes mértékben.

Antoine de Saint Exupéry írja a Hadirepülő című kisregényében, hogy a humanizmus a gondolkodás és az emberi életforma egyik csődje. Az ember saját életének alakítása vagy kapcsolatai megélése során gyakran találkozik erejét meghaladó feladatokkal. Kénytelen megtapasztalni, hogy nem tudja saját erejéből önmagát önmaga fölé emelni. Szüksége van az Istenre, vagyis szüksége van egy tőle különböző, rajta kívülálló erőforrásra. Jézus ezt a János evangéliumban úgy fogalmazza meg, hogy Ő az a szőlőtő, akihez kapcsolódnunk kell (Jn 15,1–11).

Az élet mindennapi gondjaira és bajaira is a Bibliában találunk választ és gyógyírt. Már az Ószövetség foglalkozik a szenvedés és a rossz problémájával. A Krisztus előtti hívő ember csak addig jut el, hogy a bűn miatt került a rossz, a szenvedés és a halál az ember életébe (Ter 3,1–19). Jézus tanításában azonban a megoldás is megtalálható. Hiszen Jézus szenvedésével váltott meg bennünket. Ami emberi gondolkodás szerint az emberi életnek a mellékterméke, amivel nem tud mit kezdeni az ember, az vált a megváltás alapanyagává. Szent Pál apostol pedig azt írja, hogy „...testemben kiegészítem azt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből, testének az Egyháznak a javára.” (Kol 1,24)

Jézus arról is beszél példabeszédeiben, hogy tudomásul kell vennünk, hogy a rossz és a jó együtt nő. Gondoljunk a búza közé keveredett konkolyról szóló példabeszédre! Azt tanítja, hogy nem kell aggódnunk, mert az utolsó szó nem a gonoszságé lesz, hanem Istené. Majd elérkezik az idő, amikor a rosszat elválasztják a jótól, és megsemmisítik (Mt 13,24–30; 36–43).

Jézus bátorít bennünket, hogy Ő legyőzte a sátánt, legyőzte a rosszat (Jn 16,33). Tehát akár a saját magunkban lévő rosszra, akár a rajtunk kívülálló rosszra, a Biblia mindenképpen megerősít bennünket abban, hogy bízunk Jézusban, hiszen Ő legyőzte a rosszat, és erőforrásunkká vált. Azt mondja a kafarnaumi beszédében, hogy aki eszi az ő testét és issza az ő véré, abban élet lesz. Jézusnak az élete. Beszél arról is, hogy Isten nem csupán erre a földi életre szánt bennünket (Vö. Jn 6,35–58). A

kafarnaumi beszédben szól arról is, hogy nem akar senkit elveszíteni azok közül, akiket neki adott az Atya, hanem föl akarja támasztani az utolsó napon.

Szent Pál apostol, az ősegyház teológusa, a korintusiakhoz írt levélben az élet legnagyobb kérdéséről, a halálról beszél (1Kor 15). A halál nem végállomás, hanem amint Jézus föltámadt a halálból, mindannyian reménykedhetünk a föltámadásban, mert Isten örök életre szánt bennünket. Ebből következik, hogy a földi élet előkészület az örök életre.

A Szentírás, főként az Újszövetség, nagyon egyértelműen beszél arról is, hogy milyen legyen az emberekkel való kapcsolatunk. Az irgalmas szamaritánusról szóló példabeszédben (Lk 10,25–37) a felebaráti szeretetről van szó. Szent János apostol arról ír első levelében, hogy aki nem szereti az embereket, akiket lát, hogyan szerethetné az Istent, akit nem lát. Jézus önmagát állítja a szeretet mércéjeként, mert azt mondja: „Szeressétek egymást, ahogyan én szeretlek titeket. Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint aki az életét adja a barátaiért” – és Ő ezt megtette (Jn 15,12–13). Szintén János evangéliumában olvashatjuk, hogy arról ismerjenek meg benneteket, hogy tanítványaim vagytok, hozzám tartoztok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt (Vö. Jn 13,35). Jézus nemcsak mércét ad a szeretetre, hanem példát és erőt is ad a szeretethez. Hiszen azt mondja, bármit megad az Atya, ha az Ő nevében kérjük (Jn 15,16).

Hogyan használhatjuk magunk és mások lelki üdvösségére a Bibliát?

Van egy régi latin mondás: „Félek attól, aki csak egy könyvet olvas!” Ez azért van, mert aki egy könyvet olvas, azt nagyon ismeri. Tudjuk azt, hogy mennyire hatással van ránk mindaz, amit befogadunk. Akár pozitív, akár negatív az, amit befogadunk, valamiképpen hatással van életünkre. Minden találkozás, kapcsolatteremtés hat ránk, anélkül is, hogy tudatosulna bennünk.

A Szentírás olvasása az Istennel való kapcsolatfelvétel egyik nagyon lényeges módja. Az Istennel való kapcsolatteremtés mindig

teremtő találkozás. Ha az emberi találkozások formálják az embert, mennyivel inkább az Istennel való találkozás!

Nem véletlenül írja Szent Pál apostol, hogy „Minden Istentől sugalmazott írás hasznos a tanításra, az intésre, a feddésre, az igazságban való oktatásra.” (2Tim 3,16)

Szent Jakab apostol azonban figyelmeztet minket levelében, hogy ne csak hallgatói legyünk az Igének, hanem megvalósítói is. Aki hallgatja az Igét, az olyan, mint aki csak belenéz a tükörbe, elmegy és elfelejti, hogy milyen volt (Vö. Jak 1,22-25). Jézus egyik példabeszédében nagyon egyértelműen azt mondja, hogy aki csak hallgatja az Igét, az olyan, mint aki a homokra építi a házát (Mt 7,24-27). Meg kell valósítanunk az igét, és ebben is Ő a segítőnk. Az első lépésként ki kell tenni magunkat az Isten Igéje hatásának.

Aki rendszeresen olvassa a Szentírást, az a befogadott isteni üzenettől lassan-lassan átformálódik, átalakul. Akkor egy idő után már nem a saját elgondolásai, a saját ereje fogja őt mozgatni, hanem az az erő, amit az Isten üzenetéből nyert. Azok a szempontok segítik a döntéseiben, amiket Isten üzenetéből megismert.

Nagyon sokféleképpen lehet a Szentírást olvasni. Semmiképpen sem úgy, mint ahogyan egy regényt, egy könyvet végigolvasunk. Hasznos, ha egy-egy részt elolvas az ember, elcsöndesedik, magára alkalmazza, átgondolja, hogyan állt ezzel az elmúlt időkben? Mit üzen ez neki most? Összehasonlíttja jelen életét azzal, amit olvasott, vagy egyszerűen csak hagyja, hogy hasson rá az az esemény, az a jézusi mondás, vagy pedig a Szentírás más részének az üzenete. Nem is mindig kristályosodik ki határozottan, hogy mi a teendője ennek kapcsán – megtörténik persze az is –, de mindenképpen befolyásolja a cselekedetét. Érdemes naponta elővenni a Szentírást és a körülményektől függően öt-tíz-tizenöt percet rászánni az olvasására.

Nagy előny a katolikus kiadású Szentírásokban, hogy jegyzetek vannak, hiszen az újszövetségi részeket is majd kétezer évvel ezelőtt írták, az ószövetségi legrégebbi könyveket pedig hozzánk képest már háromezer évnél is régebben. Tehát vannak benne olyan kifejezések, amelyek a korra, vagy a szerző ismereteire, műveltségére, kultúrájára jellemzőek, vagy amelyek az általunk birtokolt hittani ismeretekbe nem illeszthetők be. Ezért jó a jegyzeteket elolvasni, utánanézni az olvasottaknak. Izgalmas dolog az Újszövetség könyvei olvasása során összehasonlítani, hogy

melyik szerző mit írt ugyanarról a témáról, hogyan csapódott le, hogyan kristályosodott ki egy-egy jézusi tanítás, mozzanat egy-egy szerzőnek a megfogalmazásában, az ősegyház hitében.

Megismételve: a napi szentírásolvasás igen fontos. Sokan teszik azt, hogy reggel egy-egy gondolatot elolvasnak, és azt viszik magukkal, próbálják a nap folyamán azt megvalósítani, vagy az lesz a nap vezérlő gondolata. Mások a nap valamely szakaszában hosszabb időt töltenek el egy szentírási rész átélmélkedésével, átgondolásával. Vannak, akik egy-egy szentírási részt kiírnak, hogy jobban megmaradjon bennük.

Legyen mindenkinek saját Szentírása, amiben a neki szóló gondolatokat aláhúzhatja, dátummal láthatja el. Főleg egy-egy kritikusabb élethelyzetben mit üzen az adott idézet? Később vissza lehet keresni, át lehet gondolni. Nagyon sokat jelenthetnek ezek a széljegyzetek a saját Szentírásban.

Érdemes készülni a vasárnapi szentmisén való részvételre is. Vannak már olyan kiadványok, amikből lehet tudni a vasárnapi perikópákat (szentmise olvasmányokat). Ezeket átolvasva lehet készülni a szentmisére. Mindenképpen gazdagodik az ember, ha meghallja, hogy a prédikációban hogyan dolgozták fel a Szentírást, és összehasonlítva a saját gondolataival újabb szempontok merülnek föl, újabb kincsek kerülnek elő a Szentírás gazdag kincstárából. Mint a kereskedő számára, aki kincset keres – mint azt a Szentírásban olvashatjuk (Mt 13,45–46).

A Szentírás használatának másik, nagyon lényeges szempontja a közös szentírásolvasás, bármilyen közösségben. A Szentírást – eredetileg az ószövetségi Szentírást is – közös olvasásra szánták. Összegyűlt a közösség, valaki olvasta, és ha kellett, magyarázta is. Nem csak azért, mert ahol ketten, hárman együtt vagytok, ott vagyok veletek, – mondta Jézus, hanem a közös szentírásolvasás közösséget tud teremteni. Legyen az akár egy családi közösség, akár egy munkahelyi közösség, egyházközségi közösség, vagy valamiféle kis csoport, amely közösen olvassa a Szentírást. A közös, hangos szentírásolvasás mélyebb hatást gyakorol az ember szívére, lelkére. Ha pedig ki-ki megszólal és közkinccsé teszi, amit számára jelent a szentírási gondolat, akkor mindenképpen gazdagodik a közösség.

A család a társadalom és az Egyház legkisebb egysége. Ha erős és egészséges a család, erős és egészséges az Egyház és a társadalom is. A keresztény család lelkiségének kialakításában, formálásában jelentős szerepe van a közös szentírásolvasásnak. A Katolikus Egyház Katekizmusa így fogalmaz: „A keresztény család a személyek közössége, az Atya és a Fiú Szentlélekben élő közösségének nyoma és képmása. Életet fakasztó és nevelő tevékenysége az Atya teremtő művének tükröződése. Az a hivatása, hogy részt vegyen Krisztus imádságában és áldozatában. A napi imádság és Isten Igéjének olvasása erősíti a szeretetben. A keresztény család evangelizáló és misszionáló közösség.”³

A családi szentírásolvasásnál, de az egyéb közösségi olvasásoknál is, ha az olvasott részekről beszélgetünk, akkor néhány szempontra érdemes odafigyelni. Jó, ha a legfiatalabbak mondják el először a maguk gondolatait, hogy ne befolyásolja őket az idősebb, tapasztaltabb emberek megfogalmazása, legyen az a szülőké, vagy idősebb testvéreké, vér szerinti, vagy hittestvéreké. Természetesen mindig meg kell nézni a jegyzeteket is, amelyek irányadók az értelmezésnél. Ha megoldható, jó, ha van a csoportban olyan ember is, aki valamelyest képzett a szentírástudományban, nehogy félrecsússzon a magyarázat, az értelmezés. Természetesen, hogy kinek mit üzen egy szentírási rész, kit hogyan érint meg, az egészen szubjektív dolog, nem föltétlen kell a másoknak elfogadni. Őt így érintette meg, neki ezt jelenti, akkor számára ez az a kincs, amit az Úristen neki szán.

Az egyéni szentírásolvasás az imádság forrása is lehet. A Katolikus Egyház Katekizmusa a II. vatikáni zsinatot idézve a következőket tanítja: „Az Egyház figyelmeztet minden Krisztushívót, hogy »a Szentírást gyakori olvasásával szerezzék meg Jézus Krisztus fönséges ismeretét« (Fil 3,8). (...) Arról azonban ne feledkezzenek meg, hogy a Szentírást olvasását imádságnak kell kísérnie, így lesz belőle beszélgetés Isten és ember között; mert amikor imádkozunk, Őhöz beszélünk, és amikor az isteni kinyilatkoztatást olvassuk, Őt hallgatjuk.”⁴

³ A Katolikus Egyház Katekizmusa 2205. o.

⁴ A Katolikus Egyház Katekizmusa 2653. o.

Ne feledjük, hogy a legszentebb imádságunk, a Miatyánk a Szentírásból való, és maga Jézus tanította (Mt 6,9–13). Kedves imádságunk, az Üdvözlégy, Mária első része nem más, mint az angyal szavainak ismétlése (Lk 1,26 kk.). A második részt az Egyház tette hozzá.

Úgy gondolom, hogy jobban ki kellene használnunk az ószövetségi Szentírás imádkozásra indító és arra mintát adó részeit is. A zsolnárokról például ezt írja A Katolikus Egyház Katekizmusa: „A Zsolnároskönyv az a könyv, amelyben Isten Igéje az ember imádságává lesz. Az ószövetségi Szentírás többi könyveiben előfordul, hogy a szavak (Istentől az emberek javára végbevitt) tetteket hirdetnek, és megvilágítják a bennük rejlő misztériumot. A Zsolnároskönyvben a zsolnáros szavai Isten üdvözítő műveit fejezik ki úgy, hogy azokat Neki énekli el. Ugyanaz a Lélek indítja Isten művét és az ember válaszát. Krisztus mindkettőt összeköti. Őbenne a zsolnárok szüntelenül tanítanak bennünket imádkozni.”⁵

Az ószövetségi Szentírásban számtalan helyen találkozunk hálaénekekkel, imákkal. Csak néhány lelőhely a sok közül: Mózes hálaéneke, Kiv 15,1–15; a sokak által ismert Ároni áldás, Szám 6,22–27; Debóra hálaéneke, Bír 5,1 kk.; Eszter, Judit, Tóbiás hálaímája, Eszt 3,15 kk.; Tób 13,1 kk.; Judit 16,1 kk.; a zsolozsmából ismert három ifjú hálaéneke, akiket Nebukadnezár király a tüzes kemencébe dobott, Dán 3,26 kk.

Az Újszövetség csodálatos imája, Mária hálaéneke a Magnificat (Lk 1,47–55) szavai segítenek kifejezni Isten iránti köszönetünket életünk egy-egy hálátelt pillanatában. Ugyancsak sokszor azonosulhatunk Zakariás gondolataival is (Lk 1,68–79). Az Isten ígéreteinek beteljesülését, kegyelmeit megtapasztaló, életét a mennyei Atya kezébe ajánló ember imája lehet Simeon éneke (Lk 2,28–32), amely a temetési szertartásban is benne van.

Szent Pál leveleit olvasva is gyakran találunk himnikus szárnyalású részeket, amelyekben az apostol hálát ad a teremtésért, a megváltásért, a meghívásáért.

A lelkiélet mesterei, a misztikusok számára a Biblia az imádság eszközeként és forrásaként szerepel.

⁵ A Katolikus Egyház Katekizmusa 2587. o.

„Nincs nagyobb, sem jobb, sem drágább, sem ragyogóbb tanítás, mint az Evangélium olvasása. Azt nézzétek, azt tartjátok meg, amit Urunk és Mesterünk, Krisztus szavakkal tanított és példájával megvalósított.” (ifj. Szent Cézária)⁶

„Imádságaimban mindenekfölött az evangélium foglalkoztat; benne találom meg mindazt, amire szegény lelkemnek szüksége van. Benne mindig új világosságot, rejtett és titokzatos értelmeket fedezek föl.” (Lisieux-i Szent Teréz)⁷

A Szentírás olvasásának gyakorlatában jelentős változást hozott a II. vatikáni zsinat. Nem mintha előtte nem tartotta volna fontosnak és szükségesnek az Egyház a Biblia olvasását, de kétségtelen, hogy a zsinat ajánlásai még jobban ráirányították a figyelmet Isten szavakba testesült üzenetére.

„Isten Igéjében akkora erő és hatékonyság van, hogy az Egyháznak támasz és életerő, az Egyház gyermekeinek erő, lelki táplálék, lelki életük tiszta és el nem apadó forrása.”⁸

Az imádság pillanataiban lehet mélyebb személyes kapcsolatba kerülni Jézussal. Ebben nagy segítséget jelent a Szentírás, különösképpen az Újszövetség rendszeres olvasása. Ezért tanítja a Zsinat a következőket: „... nyomatékosan buzdítja és sürgeti a Szent Zsinat az összes Krisztus-hívőket, főleg a szerzeteseket, hogy a Szentírás gyakori olvasásával szerezzék meg Jézus Krisztus fonséges ismeretét (Fil 3,8). »Mert aki nem ismeri a Szentírást, nem ismeri Krisztust.«”⁹ (Ez utóbbi mondás Szent Jeromostól származik.)

A Szentírás olvasása során olyan szereplőkkel ismerkedhetünk meg, akiknek élete, cselekedetei mintát jelenthetnek számunkra. „Az Ószövetség és az Újszövetség magától értetődően feltételezi, hogy vannak igazak, akik istenfélelemben és felebaráti

⁶ A Katolikus Egyház Katekizmusa 127. o.

⁷ A Katolikus Egyház Katekizmusa 127. o.

⁸ II. Vatikáni Zsinat: Dogmatikai konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról 21. pont. A II. Vatikáni Zsinat tanítása, Szent István Társulat, Budapest, 1986.

⁹ II. Vatikáni Zsinat: Dogmatikai konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról 25. pont. A II. Vatikáni Zsinat tanítása, Szent István Társulat, Budapest, 1986.

szerepben teljesítik Isten szent akaratát és mentesek a büntől, amely sérti a közösséget.”¹⁰

Az elmúlt évben végzett közös munkánk során a résztvevők kigyűjtöttek néhány szentírási helyet, ahol igaz emberekről van szó.

○ „Noé igaz és tökéletes ember volt nemzedékében: Istennel járt.” (Ter 6,9)

○ „Jákob fia, József mondja testvéreinek: »Ti gonoszat terveltetek ellenem, de Isten jóra fordította azt, hogy felmagasztaljon engem, amint most látjátok, és sok népet megmentsen. Ne féljete, én gondoskodom rólatok és gyermekeitekről.« Megvigasztalta tehát őket és barátságosan, szelíden beszélt hozzájuk.” (Ter 50, 21–21)

○ Jóból ezt olvassuk: „...Ez a férfi, akinek Jób volt a neve... Ez a férfi feddhetetlen volt és igaz, istenfélő és a gonosztól tartózkodó...” (Jób 1,1)

○ „Mária férje, József, igaz ember volt, és mivel nem akarta rossz hírbe hozni, az volt a szándéka, hogy titokban bocsátja el.” (Mt 1,19)

○ Zakariás és felesége Erzsébet mindketten igazak voltak és feddhetetlenül éltek az Úr parancsa és törvénye szerint. (Vö. Lk 1,5–6)

○ „Volt Jeruzsálemben egy Simeon nevű, igaz és istenfélő ember, a Szentlélek lakott benne.” (Lk 2,25)

A Példabeszédek Könyvében sok igaz életre nevelő bölcs mondás, életszabály van összegyűjtve. Az egyik ilyen gyöngyszem a „Derék asszony dicsérete” cím alatt található: (Péld 31,10–31) Gondolatai, megállapításai, az az eszmény, amelyet megfogalmaz, mindig időszerűek.

Kiadványunknak a „Közös kincstárunk a Biblia” címet adtuk, mert az elmúlt nevelési év során az összejövetelek, előadások, kiscsoportos beszélgetések során olyan, a Bibliában rejlő lehetőségekre, eszközökre, irányelvekre bukkantunk rá, amelyeket a neveltjeink és a magunk életében is gazdagon kamatoztathatunk.

A gyermekek számára a bibliai történetek feldolgozása, dramatizálása nem csupán élményt ad (a tiszta forrásból merítve) és a hit megalapozásának eszköze, hanem az egyes erkölcsi

¹⁰ Karl Rahner: Teológiai Kiszótár 290. old., Szent István Társulat, Budapest, 1980.

tulajdonságok kialakításban is jelentős szerepe lehet. Nyilvánvaló, hogy a pedagógus akkor tudja a növendékeinek „átsugározni” (dr. Gyökössi Endre szavaival élve) a hit és az erkölcsiség alapjait, ha ő maga is hatékony befogadója annak, ami a Szentírásból hozzá érkezik.

A Vallásos és Erkölcsi Neveléssel Foglalkozó Munkacsoport tagjai az evangéliumokban található eseményeket és tanításokat vizsgálva már korábban megkeresték azokat a helyeket, amelyek alkalmasak egy-egy erkölcsi tulajdonság, jellemvonás megalapozására vagy megerősítésére – elsősorban a nevelő életében –, hogy azután át tudja adni a rábízottaknak.

A ÓVODÁS GYERMEKEKNEK JAVASOLT BIBLIAI TÖRTÉNETEK

BIBLIAI TÖRTÉNETEK	3–4 ÉVESEK	4–5 ÉVESEK	5–7 (8) ÉVESEK
Teremtés <u>Isten szeretete kiárad az egész világra</u>	Halljanak a történetről nagyon egyszerű formában	Beszélgessenek a történetről nagyon egyszerű formában	Elevenítsék fel a teremtés történetét nagyon egyszerű formában
Noé története <u>Az Atya iránti szeretet, engedelmesség és hűség fontossága</u>	—	Az állatok sokfélesége, az állatok szeretetére nevelés	Az állatok sokasága és megmenekülése a vízözön alkalmával Gondoskodás
A gyermek Mózes megmenekülése <u>Az Atyának gondja van a kicsinyekre is</u>	—	Hallgassák meg a történetet	Képes Biblia nézegetése közben önállóan is elevenítsék fel a történetet

BIBLIAI TÖRTÉNETEK	3–4 ÉVESEK	4–5 ÉVESEK	5–7 (8) ÉVESEK
Jónás története <u>Bizalom Isten megbocsátó szeretetében</u>	—	Hallgassák meg Jónás történetét	Elevenítsék fel Jónás történetét
Az angyali üdvözet <u>Engedelmesség, az Atya akaratára való ráhagyatkozás</u>	—	—	Hallgassák meg a történetet a Képes Biblia nézegetése közben
Jézus születésének története <u>Úgy szerette Isten a világot, hogy megszületett Fiát adta nekünk</u>	Halljanak Jézus születéséről egyszerű formában	Beszélgessenek Jézus születésének történetéről egyszerű formában	Elevenítsék fel Jézus születésének történetét, aktívan kapcsolódjanak be az ünneplésbe Betlehemezés

BIBLIAI TÖRTÉNETEK	3–4 ÉVESEK	4–5 ÉVESEK	5–7 (8) ÉVESEK
A betlehemi királyok története <u>Az istenkeresés fontossága</u>	Ismerkedjenek a napkeleti bölcsek történetével egyszerű formában	Beszélgessenek a napkeleti bölcsek történetéről, a képes Biblia nézegetése közben, egyszerű formában	Elevenítsék fel a napkeleti bölcsek történetét egyszerű formában, dramatizálással
A tizenkét éves Jézus története <u>Az engedelmisség fontossága</u>	—	Halljanak a gyermek Jézus engedelmisségről a történet kapcsán	Beszélessenek az engedelmisségről a gyermek Jézus történetének kapcsán
Az apostolok meghívása <u>Jézus meghívása mindenkinek szől</u>	—	—	Halljanak a történetről játékos keretek között, illetve képes Biblia nézegetése közben

BIBLIAI TÖRTÉNETEK	3–4 ÉVESEK	4–5 ÉVESEK	5–7 (8) ÉVESEK
<p>A kánai menyegző</p> <p><u>Jézus velünk van, segít a nehézségeinkben, bátran kérjük Őt</u></p> <p><u>Mária közbenjáró szeretete</u></p>	—	<p>Ismerkedjenek a kánai menyegző eseményével, az öröm, boldogság megfogalmazása. Csodát tenni csak Isten képes.</p>	<p>Elevenítsék fel a kánai menyegző történetét, esetleg dramatizálják azt</p>
<p>Jézus és a gyerekek</p> <p><u>Jézus szereti a gyermekeket</u></p>	<p>Halljanak arról, hogy Jézus szereti a kicsinyeket</p>	<p>Az evangéliumi történet kapcsán erősödjék bennük az öröm, hogy Jézus szereti a gyermekeket.</p>	<p>Képes Biblia nézegetése közben elevenítsék fel a történetet. Legyenek hálásak Jézus szeretetéért</p>

BIBLIAI TÖRTÉNETEK	3–4 ÉVESEK	4–5 ÉVESEK	5–7 (8) ÉVESEK
A vihar lecsendesítése <u>Feltétel nélküli bizalom Jézusban</u>	Halljanak a vihar lecsendesítésének történetéről, játékos mozdulatokkal jelenítsék meg a vihart, az erős szelet	Elevenítsék fel a vihar lecsendesítésének történetét. Játékos előadással jelenítsék meg azt	Dramatizálják a történetet
Jézus, a jó pásztor <u>Jézus személyesen ismer és számon tart</u>	—	Halljanak a történetről Alakuljon bennük a Jézus iránti feltétlen bizalom	Elevenítsék fel a történetet, esetleg dramatizálják azt
Jeruzsálemi bevonulás <u>Boldog, akit (Isten) Jézus meglátogat, akinek szívében él</u>	—	Halljanak a történetről. Játékos cselekvés közben érezzék át a megváltó Jézust váró emberek örömét.	Halljanak a történetről Dramatikus játék segítségével érezzék a várakozó emberek boldogságát

BIBLIAI TÖRTÉNETEK	3–4 ÉVESEK	4–5 ÉVESEK	5–7 (8) ÉVESEK
<p>Húsvét</p> <p><u>Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint aki életét adja barátaiért, szeretteiért</u></p>	<p>Halljanak húsvétról nagyon egyszerű formában</p>	<p>Halljanak húsvét ünnepéről egyszerű formában</p>	<p>Elevenítsék fel húsvét ünnepét egyszerű formában. Vegyenek részt az ünnepen</p>
<p>Pünkösd</p> <p><u>Jó nekünk, mert Isten nagy családjába tartozunk. A helyi egyházközség tagjai vagyunk</u></p>	<p>—</p>	<p>—</p>	<p>Halljanak pünkösdről, az Egyház megalakulásának ünnepéről</p>

A Biblia olvasása, tanulmányozása igen hozzásegít ahhoz, hogy egészséges, személyes istenhít alakuljon ki a keresztyén emberben.

A hitükben elmélyülni szándékozó pedagógusok számára, vagy akik ismerkednek a keresztyéniséggel (katekumenek), elengedhetetlenül szükséges a Biblia tanulmányozása.

Az alábbiakban néhány szempontot sorolunk fel a biblikus szemléletű hitélet kialakításához:

A Biblia jelentősége a magunk és a hittanulók életében:

○ Miért tartom fontosnak a Szentírás alkalmazását a magam életében, és miért gondolom, hogy a hittanulónak is erre van szüksége? (A fentiek alapján lehet erről beszélgetni.)

A gyerekekkel történő képes Biblia nézegetése közben megértetjük velük, hogy a Biblia Isten üzenete nekünk, embereknek. Azért üzent, hogy megismerhessük Őt és akaratát, parancsai szerint éljünk és így boldogok legyünk.

Fontos szempontok:

- a Biblia használati szabályának kialakítása,
- az érzelmi kötődés segítése a Bibliához, mint a mennyei Atya üzenetéhez,
- egyszerre kevés, életkoruknak megfelelő információ adása a növendékeknek,
- a nevelésben való a Biblia gyakori elővétele, használata, beszélgetések segítése,
- közös öröm az otthonról behozott Biblia láttán, nézegetés,
- személyes példa a bibliaolvasásban.
- mi a hittanulás (katekézis) célja? Ezen belül a felkészülési idő (katekumenátus) célja?

Lényegi célja: megismerni Jézust és találkozni, egyesülni vele, és egyesülni mindazokkal, akik hozzá tartoznak (Jn 17,20–24)

Ezen a területen a családok felé is küldetésünk van. Életünkkel, munkánkkal, programjainkkal, példaadásunkkal, beszédünkkel tegyük vonzóvá, követendő példává a katolikus hit szerinti életet. Adjuk át katolikus vallási ismereteinket, segítsük a családok közösségbe való beépülését.

A katolikus óvoda a gyermek első természetfölötti közössége (hitközössége).

A gyermekekkel való foglalkozás során elsődleges feladatunk, hogy olyan légkört, szokásokat alakítsunk ki, amelyekkel természetessé tesszük a természetfölöttit. Szükséges letenni a katolikus hit alapjait, amelyek a keresztyénységben belül kifejezetten a katolikus vallásban lelhetők fel. Ilyenek: a napi beszélgetés a mennyei Atyával (imádság), a szentmisén való részvétel öröme, megszerettetése, a templomban való viselkedési formák megismertetése, a szerető Isten képének formálása, az Istentől való bocsánatkérés megalapozása, a Szűzanya tisztelete...

A Biblia az ősegyház hitvallásának írásbeli lecsapódása. Jó, ha a gyermek a Bibliát, a Bibliával kapcsolatos ismereteit óvodai közösségben kapja meg, így az óvodai közösség a növendék számára katekumenátus közösséggé válik.

- Jézus személyének megismertetése
Igazán csak akkor szerethetünk valakit, ha ismerjük és elfogadjuk őt. A tudatos folyamat menete:
 - Jézus megismerése tényszerűen (elsősorban az Újszövetség, az evangéliumok olvasása által),
 - fölismerése: Ő a Megváltó, a mennyei Atya Fia (az evangéliumok és Szent Pál leveleinek olvasását javasoljuk),
 - elismerése: Ő az én Megváltóm (Pl. Jn 15,1–11),
 - a mellette való döntés: megtérés (Pl. Mt 7,24–27).

Az óvodában elsősorban Jézus azon tulajdonságaival ismertetjük meg a gyermekeket, amelyek közel állnak hozzájuk, érthetők és követhetők. Ilyenek:

- szeretet
- jóság
- gondviselés
- öröm
- engedelmesség
- bizalom
- segítő szándék
- megbocsátás

Jézus személyes tulajdonságaira a beszélgetések és a bibliai történetek elmondása során térhetünk ki.

A tulajdonságokról szóló beszélgetések követendő példát mutatnak, emellett segítik a gyermekeket olyan ismeretekhez jutni, amelyek életkoruknak megfelelően bővíthetők.

○ A tanítványi létet – az Isten üzenete hallgatásának légkörét kell kialakítani. A Szentírásban Jézussal találkozunk: tudjunk leülni és hallgatni Isten szavát.

A Biblia az élő Isten élő szava

- most szól (Zsid 4,12)
- Lelke működik az igéjében
- isteni erő van benne:
 - újjáteremtés
 - csoda
 - életre támasztás

Isten Lelke működik a hallgatóban is.

Azért, hogy a szülők is kedvet kapjanak a „tanítványi léthez” játékos ötletekkel, programokkal kedveskedhetünk nekik:

- bibliai totó szülők számára (a Szentírás használatát igényli)
- közös kirándulások szervezése egy templom, vagy kegyhely meglátogatásának beiktatásával
- imaóra, közös szentírásolvasás szervezése

- hétkezdő áhítat vezetése érdeklődő szülők számára
- névnapi köszöntő szentírási idézet felhasználásával szülők számára
- beszélgetési lehetőség biztosítása igény szerint pedagógusokkal, plébánossal
- „útravaló” idézet búcsúzó szülőknek

Az óvodáskorban a tanítványi létet a tevékenységekbe való bekapcsolódás jellemzi. Különböző programok szervezésével, tevékenységek vezetésével lehetséges a gyermekek aktív közreműködését segíteni. Ilyenek:

- bibliai rajzpályázat
- bibliai képről történet elmondása
- ismerkedés a templomunkkal
- bibliai történetek előadása
- imádság egymásért
- köszöntések, áldások

Ezek a tevékenységek (és még sok egyéni ötlet) segítik hitünk mindennapokba való beépítését, természetessé tételét a gyermekek életében.

○ Merjük kitenni magunkat és a hitében elmélyülni szándékozót Isten szava radikalitásának.

Sokszor gyengítjük Isten szavának erejét, mert félünk, milyen reakciót fog kiváltani egy-egy határozottabb felszólítás, jóra való intés a hit felé közeledő társunkból. Ezzel azonban „megkíméljük” őt a megtéréstől. Szükséges a szembesítés, a változásra, a megtérésre való felszólítás (Jakab levél!).

Már az óvodás gyermeknek is kell tudnia, hogy van jó és rossz. Életkori sajátosságának és személyes képességeinek megfelelően felelősséggel tartozik tetteiért, hiszen annak következményei vannak. (Fájdalom okozása a társának, társai érdekében elvégzett feladat ...) Nevelésünkben szeretettel, az erények kiemelésével, az érzelmi motivációval, a pozitív megerősítés alkalmazásával, a fokozatosság és a tudatosság

figyelembevételével hatunk megfelelően. A gyermekek számára érthető, konkrét szabályok, határok felállítása megkönnyíti mind a pedagógus, mind a növendék közösségi életét.

○ Isten igéjének a hallgatása a hit gesztusait kívánja: Jézus mondja, tehát indulok – hitben, és majd közben megtörténik a csoda (Tíz leprás, pogány százados, csodálatos halfogás, csodálatos kenyérszaporítás)

Sajnos a mai korra jellemző a másakra való mutogatás, a feladat azonnali elvégzése helyett a kibúvók keresése, a visszakérdezés gyakorisága: Miért én? Miért most? Biztos, hogy szükséges mindez?

A hit valódi megélése feltétlen bizalmat kíván. Ennek megalapozása a fenti emberi tulajdonságok helyreigazításával kezdődik. Készség a jóra, készség a segítségre, tenni akarásra, a munkám azonnali, felelősségteljes elvégzése.

Hogyan igazítható ez helyre? Elsősorban személyes példamutatással. Magunk nevelése, alakítása nagy kihívás, de ennek eredményeként tudunk majd másokat is segíteni ezen az úton. Nyilvánvaló, hogy mindez elsősorban erkölcsi tulajdonságaink javítását célozza, ám minél többen tesszük ezt, annál reményteljesebb a jövőnk, annál ígéretesebb az a hivatás, amelyben Isten országának építésén munkálkodunk.

Óvodásainkra is személyes példával hatunk leginkább. Így például nemcsak irányítjuk, hanem megfogjuk vele együtt az eltevésre szánt játékokat, felvesszük az elhullajtott szemetet, észre vesszük, ha mindezt kérés nélkül megteszi, magunk is gyakoroljuk a bocsánatkérés, vigasztalás gesztusait, értékkeljük a gyermek tetteit.

Megfontolásra szánt tapasztalatok

Evangelizáló léggör teremtése

- Meghallgatás: milyen szentírási helyre emlékeztet? (Emmauszi tanítványok miközben hallgatták, lángolt a szívük) Valódi érdeklődéssel forduljunk az élményét, esetleg kételyeit, megosztani szándékozó felé.

- Kölcsönösség: én is mondjam el tapasztalataimat, hogyan éltem meg egy Szentírási részt. Ezzel mintát is adok, egyben segítem a hallgatót, hogy a hitéből erőt meríthessen.

- Elfogadás: tisztelem életében Isten jelenlétét, a gyötrődést, a fájdalmat, a félelmeket.

- „Narráció”: elmesélem Isten igéjének erejét az életemben a Biblián keresztül, s eközben is Isten ereje működik bennem.

- Elmesélés, elmondás: Isten csodálatos jelenlétét, csodáit, erejét, gyógyítását, szentségét, szavának erejét. Úgy beszélek Isten szavának erejéről, hogy nem különül el attól az életem. „Élek én, de már nem én...” (Gal 2,20)

- Az én életemben egységben van Isten szava és Isten cselekedete. Ha én hitelesen hordozom Isten igéjét, abban feltáru Isten, kinyilatkoztatja magát. Ez az Epifánia.

- A befogadó csoport számára feladat: befogadni és társul szegődni az Isten keresésében és a hit felé vezető úton. Fontos, hogy együtt ünnepeljünk az új megtérővel, keresővel. A meghívás elfogadása egyben a küldetés elfogadását is jelenti. (Mk 16,15)

Záró gondolatok

Az eddig elmondottakból jól látható, hogy milyen gazdag kincstár számunkra a Biblia. Ebből a kincstárból lehet és kell gazdálkodnunk, hogy magunk és növendékeink lelki, szellemi növekedését elősegíthessük. Jézus tanítása kell, hogy érvényes legyen mindannyiunkra: „Minden írástudó, aki jártas a mennyek országának tanításában, hasonló a családtyához, aki kincseiből újat és régit szed elő.” (Mt 13,52) A Bibliában rejlő örök értékeket megismerve leszünk képesek a mai kor kérdéseire választ adni, a mai feladatokat megoldani.

Munkacsoportunk egy éven át foglalkozott a Bibliával, részint előadásokat hallgatva, részint kiscsoportos munkával keresve a Szentírás megismerésének és a nevelésben való alkalmazásának egyre jobb lehetőségeit. Tudjuk, hogy munkánk csepp a lehetőségek tengerében, de reméljük, hogy azok számára, akik nyitottak a hitre nevelés feladataira, sikerült néhány használható indító szempontot adni.

Felhasznált és javasolt irodalom:

Békés–Dalos: *Újszövetségi szentírás*, Bencés Kiadó és Terjesztő Kft., Pannonhalma, 1999.

Buda Béla: *Az önismeret problémája a mai társadalomban*, Budapest, TIT, 1986.

Cserháti József–Fábián Árpád: *A II. Vatikáni Zsinat tanítása*, Szent István Társulat, Budapest, 1986.

Kránitz Mihály: *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai negyven év távlatából 1962 – 2002*, Szent István Társulat, Budapest, 2002.

Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás, Szent István Társulat, Budapest, 1973.

Diós István: *A szentek élete*, Szent István Társulat, Budapest, 1990.

Ranschburg Jenő: *A világ megismerése óvodáskorban*, OKKER, Budapest, 2002.

Farkas Endre: *Erkölc, érték, nevelés*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1980.

Orossné Seper Ildikó: *Óvodások hitre nevelése – Óvónők Kiskönyvtára 4.*, Márton Áron Kiadó, 2003.

Sebők Sándor: *Együtt, de hogyan?*, Fót, 2006.

Farkasfalvy Dénes: *Bevezetés a szentírástudományba*, Róma, 1976.

Udvardy György: *A Biblia a katekumenátusban*, III. Katekumenátus konferencia, Leányfalu, 2002.